

Lausunto

20.3.2017

Liikenne- ja viestintäministeriö

kirjaamo@lvm.fi

eeva.ovaska@lvm.fi

kaisa.kuukasjarvi@lvm.fi

Viite: Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi yksityistielaksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

HALLITUKSEN ESITYS YKSITYISTIELAIKSI JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Ulkoilufoorumi on useiden, eri tavoin ulkoilua harrastavien ja sitä järjestävien järjestöjen yhteenliittymä. Katsomme lakiesitystä ulkoilun, luonnon virkistyskäytön ja ulkoilutoiminnan järjestämisen näkökulmasta.

Lähes kaikki suomalaiset ulkoilevat. Osa ulkoilukäynneistä kohdistuu metsiin ja vesistöihin, joiden saavutettavuudessa yksityisteillä on tärkeä rooli. Esimerkiksi jalkaisin, potkukelkalla, polkupyörällä tai ratsastamalla liikkuminen on sallittua jokamiehenoikeudella myös yksityisteillä. Yksityistiet ovatkin suomalaisille tärkeä ulkoilu- ja liikuntaympäristö.

Kiitämme lainvalmistelutyön aikana toteutettua ulkoilujärjestöjen kuulemistä ja lausumme lakiesityksestä seuraavaa.

Yleistä

Lain tavoite säädösten selkeyttämisestä on hyvä. Esiityksen mukaan ulkopuolisten on lähtökohtaisesti saatava lupa yksityistien käytölle ja tällaisesta käytöstä voidaan periä maksu. Lupaa tien käyttämiseen ei kuitenkaan jatkossakaan tarvittaisi toimintaan, joka ei selvästi lisää tien kunnossapitokustannuksia. Perusteluteksteissä tulee mahdollisimman yksiselitteisesti ja määrämuotoisesti käyttää tienkäytön maksullisuuden ja luvanvaraisuuden kuvaajana toimintaa, ”joka selvästi lisää tienpidon kustannuksia”, epäselvyyksien välttämiseksi.

Lain perusteluissa on mahdollisimman selkeästi määriteltävä, mitä tarkoitetaan satunnaisella, tilapäisellä ja säännöllisellä tienkäytöllä. Maksuille on osoitettava selkeä käyttöön liittyvä peruste, jonka tulee johtua selvästi osoitetusta kulumisen lisääntymisestä.

Ulkopuolisen oikeus käyttää tietä, § 23

23 §:ssä käsitellään luonnon virkistyskäytön kannalta keskeistä asiaa: yksityistien satunnaista, tilapäistä ja säännöllistä käyttämistä sekä niihin liittyvää maksullisuutta ja luvanvaraisuutta.

Pykälän perusteluteksteissä käytetään vaihtelevaa termistöä. Erityisesti attribuuttien ”todennettavia ja selkeästi todennettavia” ja ”selvästi ja selkeästi” -käyttöä tulisi yhdenmukaistaa.

Tilapäisestä tienkäytöstä sanotaan näin:

Jos tilapäinen tienkäyttö lisäisi selvästi tienpidon kustannuksia, olisi siihen saatava lupa tiekunnalta tai tieosakkailta. Tällöin aiheutuneen haitan tulisi olla selkeästi todennettavissa

Satunnaisesta tienkäytöstä sanotaan näin:

Satunnaisena tienkäyttönä voitaisiin pitää myös kerran kuukaudessa tai epäsäännöllisesti muutaman viikon välein tai joskus useamminkin toistuvaa käyttöä. Tällaista tienkäyttöä on pidettävä yleensä satunnaisena tienkäyttönä. Jos todennettavia lisäkustannuksia tienpidolle kuitenkin aiheutuu, tulee käyttö luvanvaraiseksi ja maksulliseksi tieosakkaiden päätöksen mukaisesti.

Jos tilapäinen tienkäyttö lisää selvästi kustannuksia, siihen tarvitaan lupa. Haitan tulisi olla selkeästi todennettavissa. Tilapäisen tienkäytön maksullisuudesta ei kuitenkaan puhuta suoraan perusteluteksteissä. Satunnaisen tienkäytön osalta maksullisuuden raja-arvona on “todennettava lisäkustannus”, joka on liian epämääräinen ilmaus.

Esitämme, että maksullisuudesta ja luvanvaraisuudesta käytetään yhdenmukaisia määritelmiä. Satunnaisen tienkäytön tulisi olla mahdollista ilman lupaa, se voisi olla maksullista vain, jos tien kunnossapitokustannukset selvästi nousevat.

Esitämme myös, että nyt perustelutekstissä satunnaista tienkäyttöä ohjaava lause, “Jos todennettavia lisäkustannuksia tienpidolle kuitenkin aiheutuu, tulee käyttö luvanvaraiseksi ja maksulliseksi tieosakkaiden päätöksen mukaisesti”, muutetaan muotoon: Jos tienkäyttö lisää selvästi tienpidon kustannuksia, tulee käyttö maksulliseksi tieosakkaiden päätöksen mukaisesti.

Tällöin “lisää selvästi tienpidon kustannuksia” on maksullisuuden ehtona riippumatta siitä, puhutaanko tien tilapäisestä vai satunnaisesta käyttämisestä.

Pykälän 23 perusteluteksteissä todetaan näin:

”Jokamiehen oikeuksien nojalla yksityisteillä saa kulkea jalkaisin, polkupyörällä ja ratsain. Tienpidolle voi kuitenkin aiheutua lisäkustannuksia esimerkiksi pyöräilykilpailusta tai laajemmasta ratsastustoiminnasta, joka varsinkin ratsastustalliin lähiteillä voi muodostua laajamittaiseksi, samoin kuin tien käyttämisestä esimerkiksi yleisölle tarkoitettujen erilaisten urheilu-, metsästys- ja kalastustapahtumien yhteydessä. Tarkoitus on, että tällaisen toiminnan järjestäjä korvaa aiheuttamansa lisäkustannukset tienpitäjälle, mikäli lisäkustannuksia aiheutuu. Aiheutuneen haitan tulisi olla selkeästi todennettavissa. Yksittäisen henkilön satunnaisesti toistuvat ratsastuskerrat tiellä eivät sen sijaan aiheuta sellaista tienpitokustannusten lisääntymistä, joka johtaisi toiminnan luvanvaraisuuteen.”

Esitämme, että perustelutekstiä muutetaan. Yksityisteillä voidaan järjestää pyöräilytapahtumia ja pyöräilykilpailuja. Pyöräilytapahtumassa voi olla vaikkapa viisi osallistujaa tai 100 osallistujaa. Tällöin tienkäytön maksullisuus ja luvanvaraisuus tulee sitoa tienpidonkustannusten selvään nousuun, ei itse tapahtumaan tai kilpailuun. Toiseksi yksityisteiden varrella, käytännössä metsä- ja luontoalueilla järjestettävät metsästys- tai kalastustapahtumat eivät juuri koskaan ole tarkoitettu yleisölle, vaan ne ovat seurojen omia

tapahtumia. Siksi perustelutekstin sinänsä hyvät ulkoilua kuvaavat esimerkit eivät kovin hyvin sovellu tässä asiayhteyteen.

Esitämme, että ylempänä lainattu perusteluteksti korvataan seuraavalla: Jokamiehen oikeuksien nojalla yksityisteillä saa kulkea jalkaisin, polkupyörällä ja ratsain. Tienpidolle voi kuitenkin aiheutua selvästi todennettavia lisäkustannuksia esimerkiksi suuremmista ulkoilutoimintaan liittyvistä tapahtumista, kilpailuista tai laajamittaisemmasta ratsastustoiminnasta. Tarkoitus on, että tällaisen toiminnan järjestäjä korvaa aiheuttamansa lisäkustannukset tienpitäjälle, mikäli lisäkustannuksia aiheutuu. Aiheutuneen haitan tulisi olla selkeästi todennettavissa. Yksittäisen henkilön satunnaisesti toistuvat ratsastuskerrat tiellä eivät sen sijaan aiheuta sellaista tienpitokustannusten lisääntymistä, joka johtaisi toiminnan luvanvaraisuuteen.

Tien käytön kieltäminen ja rajoittaminen, 24 §

24 pykälään on tarpeen lisätä uusi kolmas momentti seuraavasti:
”Jokamiehen oikeutta rajoittavaa liikennemerkkiä tai taulua ei saa asettaa ilman lakiin nojautuvaa perustetta.”

Yksityisteillä voidaan toimia jokamiehen oikeudella kuten muillakin teillä ja maastossa. Luonnonsuojelulain 5 luvun 36 §:ssä on säädetty, että jokamiehen oikeuden rajoittavien taulujen asettaminen ilman lakiin nojautuvaa perustetta on kielletty. Kun yksityiset tiet ovat usein välttämättömiä jokamiehen oikeuksien toteutumisen kannalta, on tarpeen informatiivisesti toistaa vastaava säännös myös yksityistielaisissa. Säännöksen rikkomista koskeva rangaistussäännös on luonnonsuojelulaissa, jolloin mahdolliset rikkomukset käsitellään luonnonsuojelulain mukaisesti.

Liikennemerkkien asettamisesta säädetään lähemmin tieliikennelaisissa ja asetuksessa.

Merkillepantavaa on, että yksityisteillä käytetään yleisesti esimerkiksi ”ajoneuvolla ajo kielletty” -merkkiä, joka kieltää myös pyöräilyn. Useimmiten jokamiehen oikeudella liikkumista koskeville kielloille ja sitä osoittaville liikennemerkeille ei ole pätevää perustetta.

Liikenteenohjauslaitteen asettaminen, § 45

Jos liikenteenohjauslaitteella estetään tai kielletään liikkuminen yksityistiellä, liikenteenohjauslaitteen asettamiseen tulee olla lupamenettely.

Yksityistielaisissa viitataan tässä kohdassa tieliikennelakiin. Liikenteenohjauslaitteen asettamisesta säädetään voimassa olevan tieliikennelain 51 §:ssä. Sen mukaan liikenteenohjauslaitteen asettamiseen tulee olla kunnan suostumus.

Muistutamme, että yksityisteitä koskevien liikenteenohjauslaitteiden asettamisessa kunnan tulee aina tarkistaa tien saamat kunnan tai maakunnan avustukset.

Tieliikennelain 51 §:n mukaan kunta ei saa evätä yksityistien hakemaa kieltoa ilman pätevää syytä. Toisaalta kunta ei saa antaa suostumusta liikenteenohjauslaitteeseen, kuten puomiin tai liikennemerkkiin, joka aiheuttomasti rajoittaa tien laillista käyttöä.

Mikäli puomeja poistuu uuden yksityistielain seurauksena, tieto kohteista tulisi saattaa myös karttoihin.

Liikenteen kieltäminen avustettavalla tiellä, § 91

Lakiesityksen mukaan kunnalta tai maakunnalta avustusta saavan tien käytöstä voidaan periä maksu. Näkemyksemme mukaan yhteiskunnan tuki tielle korvaa sen normaalista (muiden kuin tiekunnan osakkaiden) käytöstä aiheutuvat ylläpidon kustannukset.

Tien satunnaisen käytön ei tule olla avustusta saavilla teillä maksullista, ellei tienkäyttö selvästi nosta tien kunnossapitokustannuksia tai ellei tie muuten rikkoudu.

Lisäksi

Tiemaksuista ja käyttömaksuista säädetään yksityistielain 29 ja 30 §:ssä. Ulkoilutoimintaan liittyvän satunnaisen tai tilapäisen tienkäytön näkökulmasta tulee varmistaa, ettei käyttömaksuista tule kohtuuttomia.

Perusmaksun ja käyttömaksun tulee olla suhteessa tien käyttöön ja tiemaksujen määräytymiseen.

Merkittävien yksityisteiden ulkopuolisten käyttäjätahojen ja tiekuntien kouluttamista hyviin käytänteisiin ja molempien etuja kunnioittavaan käytökseen tulisi myös kehittää. Näin välttyttäisiin monilta turhilta riidoilta.

21.3.2017 Helsingissä

Ulkoilufoorumiin kuuluvat järjestöt:

Suomen Latu ry

Suomen Melontakouluttajat ry

Suomen Ratsastajainliitto ry

Suomen Vapaa-ajan kalastajien Keskusjärjestö ry

Työväen Retkeilyliitto ry

Sukeltajaliitto ry

Suomen Melonta ja Soutuliitto ry

Suomen Olympiakomitea